

★ *Ora Ĵurnalo*

Numero 5, marto 2018

Al la tuta mondo:

*Bonvenon al la **verda** Gotenburgo !*

*Memore al Raoul Wallenberg 1912–1952
(Haga Kyrkoplan, Gotenburgo)*

Bonvolu viziti nian retpaĝon:

www.esperanto-gbg.org

Espe-Porko dankas pro reagoj!

Det är en ära att finnas med i er tidning.

Evert Svensson

Imponerande arbete ni gör. Och ambitiöst!

Bengt Åradsson

Hjärtligt tack för Ora Ĵurnalo.

Bertil Nilsson

Hej och tack! Ni göteborgare är duktiga!

Sten Svenonius

Saluton. Amuze, ke vi ŝatus havi mian etan artikolon en via bela gazeto. Mi ankaŭ sendis

ĝin al la ĵurnalo Kvällsstunden. Mi esperas ricevi ĝin tie. Ju pli da homoj, kiuj legos pri ESPERANTO des pli bone. Legis Ora Ĵurnalo:n mallonge. Ĉu tiam elekti kion mi pensas estas la plej facila.

Gunnel Nilsson i Älvsbyn

Mi dankas por la revuo kiun vi kunsendis, ĝi estas tre bona!

Leif Holmlund

Membrigu en Ora Klubo, pagante 100 SEK jare al la Esperanto-Societo de Gotenburgo al pg 4 36 12 – 1. Bv skribi: Membro de Ora Klubo 2018.

Enhavo

Paĝo

- Espe-Porko dankas pro reagoj!
Enhavo.
- Kaŭze de la Tago de la Gepatra lingvo la Esperanto-Societo de Gotenburgo havis ekspozicion en la biblioteko de Majorna.
- Apropo "Modersmålets dag" 21 februari skriver Folke Wedlin med Göteborgs-Posten som mottagare (tror du den togs in?).
- La malvarmo en grandaj partoj de Eŭropo.
Anekdotoj (el 1904).
- La 3an de marto la nova biblioteko en Gråbo estis malfermita. Ĝi situas en unu el la novkonstruitaj domoj.
- Esperanto-Sabato la 3an de marto – prelego pri stenografio.
- Saluton el 2750-jara Samarkando!
- Påskvecka med kurs på Esperanto-Gården i Lesjöfors – Värmland.
Musik och kulturfestival i Lesjöfors 13–19 juli 2018 på Esperanto-Gården + Folkets Hus m.m.
Planera din hösts aktivitet 2018.
- Välkommen till Esperanto-Gårdens kooperativ i Lesjöfors.
Aprila kursaro en la franca E-kastelo Grésillon.
Sommardagar i Göteborg – pröva en intensivkurs i Esperanto 2018.
- Från Piteå tidning 2016: Älvsbylottornas esperantocirkel fick celebret besök.
Filozofiaj pensoj.
- Vår svarta katt – Nia nigra kato.
- Katoj en la kulturoj.
La ŝipkato.
- Siriaj popolfabeloj en la araba kaj la sveda.
- Fama kato, priskribita en Göteborgs-Posten la 18an de februaro 2018.
- Ingrid Näsholm: Katoj estas por mi gravaj.
- Printempo venas.
- Konataj personoj de Svedio.
- El ĵurnalo GP: Intensiĝinta maltrankvilo en la juda kongregacio.
El "Zamenhofstrato".
- Folke Wedlin: Ture Sventon i Warszawa (forts.)

Kaŭze de la Tago de la Gepatra lingvo la Esperanto-Societo de Gotenburgo havis ekspozicion en la biblioteko de Majorna

La 21an de februaro Inga, Monica, Margareta kaj mi deĵoris ĉe esperanta ekspozicio en la gotenburga biblioteko de Majorna. Bedaŭrinde ni forĝesis fari fotojn, sed Interrete ja troviĝas fotoj de la lokaloj. En dek nigraj tabuloj ni havis informon pri nia lingvo kiel ponto inter naciaj lingvoj. Ankaŭ estis

informo pri la strukturo de Esperanto kaj la uzo de la lingvo. Inga, kiu tre interesiĝas pri diversaj lingvoj, donis al la vizitantoj slipojn sur kiuj ili skribis kutimajn vortojn en siaj gepatraj lingvoj. Ŝi kolektis vortojn en multaj lingvoj sur slipoj kiujn ni en venonta Esperanto-Sabato tralegos kaj diskutos.

Ni kolektis kelkajn vortojn el diversaj lingvoj sub la rubriko **Mitt modersmål – Mia gepatra lingvo**.

Ne venis multaj dum tiu ĉi merkreda vespero sed ni ricevis kelkajn interesajn kontribuojn.

Unue – **la germana**

Auto = *aŭto*

Bald = *baldaŭ*

Erde = *tero*

Jahr = *jaro*

Nuhr = *nur*

Tag = *tago*

Due – **oroma**. La oroma lingvo estas parolata en Etiopujo.

Abba, Pappo = *patro*

Admyre = *kato*

Hadha, momma = *patrino*

Shona estas bantulingvo parolata de pli ol 80% de la enloĝantoj en Zimbabvo (ĉirkaŭ

6 225 000 personoj, laŭ SIL International 1989). Ankaŭ ties popolo nomiĝas shona.

Baba = *patro*

Chete = *nur*

Gore = *jaro*

Kiti = *katt*

Mai = *patrino*

Manje = *baldaŭ*

Mota = *aŭto*

Mwana = *infano*

Setso = *kulturo*

Zuya = *tago*

La estona

Ema = *patrino*

Isa = *patro*

Kass = *kato*

Laps = *infano*

En Brazilo oni ĉefe parolas **la portugalan**

Gato = *kato*

Mãe = *patrino*

Legal = *laŭleĝa*

La persa

نی‌ماش = *aŭto*

ی‌بزود = *baldaŭ*

سال = *jaro*

گرهه = *kato*

فقط = *nur*

روز = *tago*

ی‌گو = *terglobo*

Apropå "Modersmålets dag" 21 februari skriver Folke Wedlin med Göteborgs-Posten som mottagare (tror du den togs in?)

Språk är nyckeln till gemenskap mellan människor. Språk är också en port till kunskap i vidaste bemärkelse. Världens utveckling hänger intimt samman med kommunikation av olika slag, och all kommunikation bärs ytterst av språk. Men språk är också bärare av kulturell och nationell identitet. Det folk som får andra

folk att använda dess språk, har också skaffat sig makt över andra.

Ovanstående och liknande tankar var utgångspunkt för L. L. Zamenhof när han 1887 gav ut "Unua libro" (Första boken), där han beskrev sitt försök till ett brospråk mellan

folken. När senare de som lärt sig det nya internationella språket och entusiasmerats av dess genialiska konstruktion samlades till sin första världskongress i Boulogne-sur-Mer i Frankrike 1905, diskuterade man, om Zamenhofs språk skulle kunna förbättras ytterligare, men man konstaterade att det varken var nödvändigt eller önskvärt, och knappast ens möjligt.

I över hundra år har esperanto genom sina utövare visat hur väl det fungerar i alla sammanhang: muntligt såväl som skriftligt, i

prosa såväl som poesi, till vetenskapliga arbeten, i juridiska avtal, filosofiska framställningar, protokoll, affärskontakter etc. etc. Det existerar även andra planspråk (konstgjorda språk), men inget av dem har tillnärmelsevis lika många användare som esperanto.

Zamenhofs tankar är i dagens värld, med våra elektroniska medier, än mer aktuella än i slutet av 1800-talet. Med ett neutralt språk kan man mötas på lika villkor. Esperanto tillhör inget enskilt folk och kan därför vara allas språk; ingen

får någon fördel framför andra på grund av sitt modersmål – det är tanken.

Av världens cirka 6000 språk försvinner idag ett varannan vecka, statistiskt sett. De stora kolonialspråken tar över i kraft av sin glans och status; de dödar således andra språk, och med varje språk som dör, dör också ohjälpligt en kultur som, medan den levde, bidrog till mångfalden i världen. Esperanto innebär en möjlighet – sannolikt den enda möjligheten – att rädda den kulturella mångfalden.

Sveriges största språk

1. Svenska 8 000 000	14. Arameiska 52 000
2. Finska 200 000	15. Turkiska 45 000
3. Arabiska 155 000	16. Albanska 39 000
4. BKS 130 000	17. Thailändska 30 000
5. Kurdiska 84 000	18. Ryska 29 000
6. Polska 76 000	19. Ungerska 24 000
7. Spanska 75 000	20. Kantonesiska 20 000
8. Persiska 74 000	26. Svenskt teckenspråk 12 000
9. Tyska 72 000	29. Romani 11 000
10. Danska 57 000	39. Samiska 6 000
11. Norska 54 000	54. Jiddisch 3 000
11. Engelska 54 000	66. Älvdalska 1 900
13. Somaliska 53 000	69. Överkalixmål 1 600

Statistiken visar uppskattat antal modersmålstalare 2012. I siffrorna för finska ingår meänkieli. BKS står för bosniska, kroatiska, serbiska och montenegrinska. Källa: Mikael Parkvall *Sveriges språk i siffror* (Morfem och Språkrådet 2016).

La malvarmo en grandaj partoj de Eŭropo

Kiam mi skribas jenon estas la 1a de marto. Kutime Gotenburgo havas "ĉiun duan tagan veteron". En unu tago neĝas, en la sekva estas plusgradoj. Sed nun dum pli ol unu semajno ni havis stabilan veteron – ĉirkaŭ 10–12 gradojn kaj foje sunon.

La gotenburga ĵurnalo G.P. raportas ke

❄ En Pollando kelkaj ŝatas iri sur glacikovrita lago Zalew Zegrzynski en centra Pollando – aliaj preferas malvarman banon (la bildo).

❄ Pli ol 24 personoj mortis dum la pasintaj kvin tagoj en Pollando, Rumanio, Francio, Ĉeĥio kaj Italio laŭ BBC. Bedaŭrinde mi povas aldoni unu personon el Svedio, hodiaŭ.

❄ Sur la Sankta Petro-placo pastroj ĵetas neĝbulojn. Oni tie havas la unuan neĝon dum ses jaroj.

❄ En Rumanio oni admonas homojn helpi handikapulojn kaj ebriulojn.

❄ En Rusio turista boato estas fikse frostigita sur rivero proksime al Kremlo.

❄ En Anglio kuraĝaj homoj naĝas en golfo ĉe Tynemouth. Oni nomas la nunan veteron: La monstro de la oriento.

❄ La Ruĝa Kruco malfermis tranoktejojn dise en Eŭropo.

❄ Sur la ski-itinero por la Vasa-konkurso oni devas forigi parton de la neĝamaso. Aliajn jarojn oni devis uzi neĝkanonojn, ĉar mankis neĝo. La unuan dimanĉon en marto ĉiam okazas la Vasa-

skikonkurso memore al du skiantoj kiuj volis ke nia reĝo Gustavo Vasa (1496–1560) ne iru al Norvegio, post kiam li sen sukceso admonis la virojn en Dalekarlio marŝi al Stokholmo por forpeli la danan reĝon Kristian II, kiu okupis Stokholmon. La skiantoj atingis la reĝon je Sälen kaj igis lin reiri al Mora, ĉar nun la dalekarlianoj pretis batali, post nova informo pri la krueleco de la dana reĝo. Memore al tiu okazo (kiun oni ne certas ke ĝi vere okazis) oni ĉiun jaron havas skikonkurson inter Sälen kaj Mora. Miloj da skiantoj startas samtempe.

Anekdotoj

MODESTE. – La redaktoro: "Kiel vi nomiĝas?"
La juna verkisto: "Mi ankoraŭ ne havas nomon."

LAŬVORTE. – La buĉisto: "Kial vi tiel rigardadas min?"

La servistino: "Nu, mia mastrino petis, ke mi informiĝu, ĉu vi havas porkopiedojn."

MALICE. – Li: "Mi bezonas paroli nur kvaronhoron kun fraŭlino por ke mi sciu, kion ŝi pensas pri mi."
Ŝi: "Tio devas esti tre malagrabla por vi."

PRO LA SOLA FOJO. – A: "Do mi estas mensogulo?"

B: "Male, amiko. Vi ĝuste nun diras la veron!"

La 3an de marto la nova biblioteko en Gråbo estis malfermita. Ĝi situas en unu el la novkonstruitaj domoj.

La komunuma ĉefkonsilisto Lill Jansson inaŭguras la novan bibliotekon en Gråbo.

Homoj formas ĉenon. La lasta libro de la malnova biblioteko venas el mano en manon kaj laste atingas la novan bibliotekon.

La bibliotekisto sidas en cirklo de balonoj.

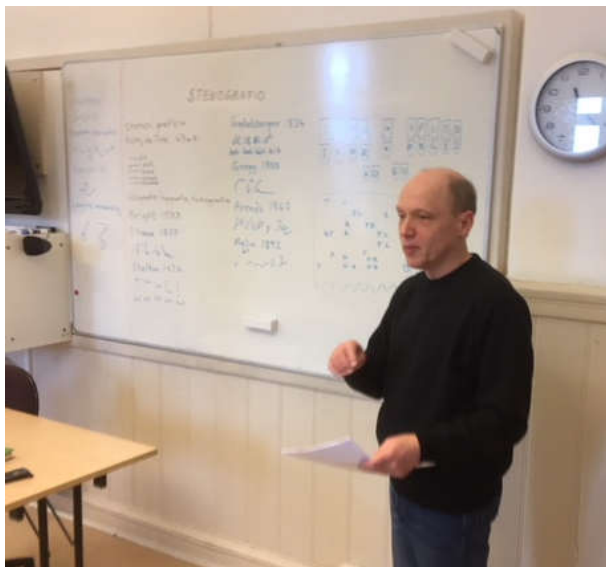

Antaŭ ol la "granda invado".

Esperanto-Sabato la 3an de marto

Andreas rakontis pri **stenografio**.

La vorto stenografio mem venas el la greka stenos, kiu signifas mallarĝa, kaj grafein, skribi, do mallarĝa skribo. Antaŭ ol troviĝis aparatoj por registri sonojn stenografio estis la nura maniero registri spontanee parolon. Nun ni ja povas registri parolojn, sed stenografio ankoraŭ estas helpilo, ĉar kiel facile oni povas trovi certan parton de la parolo en sonregistraĵo? Stenografio ankaŭ estas bona helpo ĉe propra notado, verkado ktp. Ĝi ne nur estas pli rapida, sed ankaŭ malpli laciga por la mano ol skribo de ordinaraj literoj.

4.42	—	es	[86	Λ	erat
43	—•	est	87	Λ	fuit]
44	—	esse	5.4	Z	4 plus
45	—•	essaet	5	Z	plurculum
46	—•	essem	6	Z	plurimum
47	—•	essent	7	Ɔ	quamplures
48	—•	essemus	8	Ɔ	hic

Notoj de Tiro

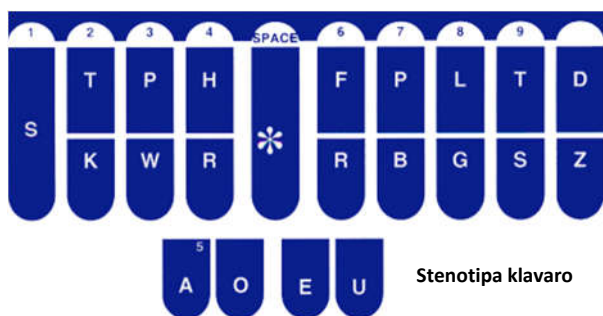
La unua stenografia sistemo, kies uzo vastiĝis estas la t.n. notoj de Tiro. Ili estis sensistema kolekto da mallongigoj formitaj de la ordinaraj literoj, kiuj estis uzataj en la antikveco. La unua parolado kiu estis stenografiita estas laŭdire la parolado de Cato la plijuna en la senato kontraŭ la

ribelanto Catilina en la jaro 63 a.K. La sistemo evoluiĝis dum la tempo kaj estis uzata ĝis en la mezepoko. Fine la sistemo ampleksis 13.000 signojn. Antaŭ ol ekzistis krajono kaj papero oni stenografiis per grifelo sur vaksumitaj lignotabuloj.

Nur en la dek sesa jarcento novaj stenografiaj sistemoj estis evoluitaj, tiam en Britio. Oni kutime distingas inter tri skribtipoj: ideoskribo (ideografio), kie ĉiu signo reprezentas unu nocion, vortoskribo (logografio), kie ĉiu signo reprezentas vorton aŭ morfemon, kaj sonskribo (fonografio), kie unu signo reprezentas unu sonon en la lingvo. Ĉiuj modernaj stenografisistemoj estas sonskriboj, fonografioj, ofte parte kun vortoskribo, logografio. La sistemo de Bright el 1588, troviĝas meze de tiuj konceptoj. La bazo estas 588 vortosignoj. Por la resto de la vortostoko oni uzas signon por la unua litero de la vorto plus vortosignon por sinonimo. La t.n. pirateldonoj de la verkoj de Ŝekspiro estis eldonitaj helpe de la sistemo de Bright. Pirataj stenografiistoj notis senpermeso la tekston dum la teatraj prezentadoj. Oni poste nuntempe komparis tiujn eldonojn kun la originaj manuskriptoj de Ŝekspiro kaj povis konstati miskomprenojn pro tio, ke la stenografo forgesis skribi ekz. la signon por *ne*.

Pli frue oni kontentiĝis per resumo pri kio estis diskutata en la parlamentoj, sed poste ekestis bezono havi laŭvortajn notojn pri la diskutoj, kio metis pli grandajn postulojn sur la stenografiajn sistemojn. Oni transiris al la fonografia, sonskriba, tipo. Unue oni kontentiĝis per signoj nur por la konsonantsonoj. Oni signis la vokalojn simbole aŭ nur ĉebezone per kromsignoj, ekz. punktoj, ekster la vortobildo. Ekz. la usona sistemo Pitman el 1837 estas tia sistemo. La sistemo de Shelton, Britio 1626, estas t.n.

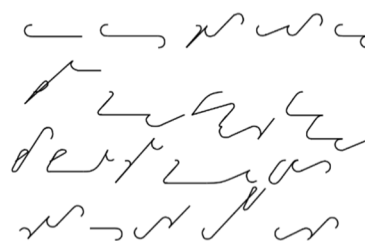
enhavas komputilan kapablon kaj povas prezenti la stenografajon en normala teksto.

Stenotipa klavaro

Stenografio kompreneble ankaŭ troviĝas por Esperanto. La plej grandaj stenografiaj sistemoj estas ankaŭ adaptitaj por Esperanto. Ekz. Unesteno, kiu estas konstruita baze de ido de la sistemo de Gabelsberger, kaj Esperanta Stenografio, kiu estas bazita de la franca sistemo Duployé. En Svedio troviĝas variaĵo de la Melina sistemo por Esperanto. Tamen Arends ne havas esperantoversion. La internacia ideo en Esperanto ankaŭ havas ekvivalenton en stenografio. La germanaj fratoj Kunovski lanĉis en 1893 stenografion, kiu jam komence estis kreita por esti uzbla

en pluraj lingvoj, ankaŭ en Esperanto. Esperante ĝi nomiĝas Internacianal-stenografio. Lasttempa inventisto de internacia stenografio estas nia Martin Strid. Sian sistemon li nomis Langolaj minuskloj. Li iris pli longe ol la kunovskiaj fratoj dirante, ke en lia sistemo troviĝas signoj por la sonoj de ĉiuj lingvoj de la mondo. La demando estas ĉu tia sistemo estas bona. La sistemo de la fratoj Kunovski sukcesis vastiĝi sufiĉe, sed por ke stenografia sistemo estu efektiva, ĝi devas esti kreita, aŭ adaptita, por tiu lingvo, kiun oni uzas. La plej efektivaj signoj devas esti rezervitaj por la plej oftaj sonoj de la koncerna lingvo.

Langolaj minuskloj

Saluton el 2750-jara Samarkando!

Karaj amikoj, samideanoj, kolegoj,

Printempo estas ĉi tie kaj baldaŭ, la 21-an de marto, venos Naŭruz, orienta Novjaro, unu el la plej belaj kaj ŝatataj festoj en Uzbekistano kaj pluraj aliaj landoj. Ni kredas, ke dum tiu ĉi festa sezono vi ĝuas renovigitajn esperojn kaj revojn, same kiel agrablajn rememorojn pri la pasintaj celebraĵoj.

Naŭruz (signifanta 'Nova tago') estas popola simbolo de vekiĝanta naturo, printempo, bono, paco kaj nova vivo. Menciindas, ke Naŭruz-festo estas enskribita sur la Reprezentan Liston de Nemateria Kultura Heredaĵo de la Homaro. [...]

Akceptu niajn elkorajn gratulojn kaj bondezirojn okaze de alvenanta Naŭruz! Fartu bone kaj havu agrablajn printempajn tagojn plenajn je natura vekiĝo, fruktodona

renoviĝo, blua ĉielo, birdaj kantoj, florantaj ĝardenoj, malavaraj sunradioj, ridetoj...!

Ni kore deziras al vi, viaj familianoj kaj al ĉiuj niaj samesperantujanoj kaj samteranoj belan Naŭruz-feston, bonan kaj agrablan novan jaron en sano, bonhumoro kaj feliĉo! Ni volus dividi kun vi ĝojon de renaskiĝo de vivo, suna varmo, hela espero, amo, paco, amikeco kaj kreiva inspiro.

Ĉiu tago de via vivo estu kiel Naŭruz!

Geografie malproksime, sed Naŭruz-feste proksime via,

Anatoli Ionesov, kunordiganto de la projekto Klubo de Interpopola Amikeco "Esperanto"
P.O. Box 76, UZ-140100 Samarkando,
respubliko Uzbekistano. Retpoŝto:
imps86@yahoo.com

Påskvecka med kurs (B) Esperanto-Gården i Lesjöfors – Värmland

(A) 23–26/3 Diskussionstema: När dåtiden var framtiden... esperanto ur historiskt perspektiv. Dåtidens info användbar i nutid?

(B) 27/3 – 2/4 Esperantokurs, möjligheternas språk. 5 lektioner per dag + övningstid i 6 dagar. Från 0 till 90–95% förståelse av vardagsesperanto = internatelev.

Roligare att lära tillsammans... finna nya vänner – sjunga och le, mötas öga mot öga i Färöisk dans.

Intresserad – önskar du mer information och priser sänd ett mail – notera (A), (B), (AB) så sänder vi uppgifter till dig.

Välkommen till vårt kooperativ egarden@esperanto.se

Musik och kulturfestival i Lesjöfors 13–19 juli 2018 på Esperanto-Gården + Folkets Hus m.m.

Vid 1998 års KEF-festival deltog ca 200 personer från 20-talet länder. År 2003 deltog ca 380 personer från 30-talet länder.

Esperanto, ett levande och mycket användbart språk – googla själv på esperanto.org. Mycket musik och annan information finner du på youtube exempelvis.

Ĉu vi volas danĉi en granda rondo, Inter homoj de la tuta mondo.... ?

<https://www.youtube.com/watch?v=N18hzOTEVfk>

Planera din hösts aktivitet 2018

Studera **tre** veckoslut – först väljer du att delta i någon av introduktionskurserna. Vår förhoppning är att du får blodad tand och

sedan anmäler dig till fortsättningskurs A och därefter även avslutningskursen B.

Introduktionskurs, välj helg: 10–12, 17–19 eller 24–26 augusti.

Fortsättningskurs A 7–10 september.

Avslutningshelg/kurs B 21–23 september.

Från 0 till 90–95% förståelse av vardagsspråket i esperanto*. Tack vare den unika studieplanen som ger eleven möjlighet att efter varje dubbellektion få 60 min. för kaffe och noteringstid. Du får enklare texter, en del med bilder för att läsa hemma och bygga upp ditt ordförråd under icke kurshelg.

*) Är det möjligt att lära sig detta? Ja, tack vare esperantos logiska struktur!

Enligt Dr. Mario Pei, professor, italiensk-amerikansk lingvist samt polyglott vid Columbia Universitet New York, USA, är konstruerade språk överlägsna de nationella när människor från många språkområden möts, därför att språken är skapta för att underlätta inlärandet och användandet. Alla har någon av fördelarna...

Esperanto har lyckats förena samtliga: logisk grammatik, standardiseringen, ordvalet (bildandet av ord), neutraliteten och fonetiken (ljudenligt).

Mångspråkig lärare höll kurs

LESJÖFORS. Arnulf Naif var lärare vid Esperanto-gårdens introduktionskurs i esperanto lördagen den 3 februari. Några nybörjare studerade esperanto enligt Zagreba Metodo vars kursbok finns på över 30 olika språk men inte på svenska. Några esperantister deltog för att se hur metoden fungerar. Eleverna fann esperanto mycket intressant, så undervisningen fortsatte på söndag.

Lärarens språkkunskaper kom till stor användning, då några elever hade arabiska som hemspråk. Förutom arabiska, esperanto och svenska talar Arnulf kurdiska, franska, spanska, ladino, portugisiska och engelska. Han återkommer för en kurs på Esperanto-gården under påskveckan, preliminärt 26 mars till 2 april.

FILIPSTADS
Tidning 6/2-2018

Välkommen till Esperanto-Gårdens kooperativ i Lesjöfors

Vi erbjuder vandrarhemsboende i 23 fyrbäddsrum, lokaler för kurs- och annan verksamhet, självhushållskök, bastu samt restaurangkök och matsal för 50-talet sittande gäster m.m.

Intressant? Kontakta oss för en diskussion – till budgetpris.

Aprila kursaro en la franca E-kastelo Grésillon

De la 20a ĝis 28a de aprilo 2018 okazos la 8-a staĝo PRINTEMPAS kun proksimume 40 partoprenantoj.

- Kurso A1–A2 gvidata de Marion Quenut (Tuluzo)
- Kurso A2–B1 gvidata de Christophe Chazarein (Tuluzo)
- Kurso B1–B2 gvidata de Zsófia Kóródy (Herzberg)
- Internaciaj KER-Ekzamenoj (27-28 aprilo)
- Prelegoj kun Nijole Stakeniene (Litovujo)

Bona etoso kaj bonaj manĝoj (viando aŭ vegetare).

Informoj: gresillon.org/printempas

Aliĝo: gresillon.org/aligho

Posta programo: gresillon.org/agendo

Somera programo: gresillon.org/somero

Ĝis baldaŭ en la franca Esperanto-kastelo Greziljono!

Jannick Huet – kastelo@gresillon.org

Sommardagar i Göteborg – pröva en intensivkurs i

Esperanto 2018

– ett logiskt och spännande språk med globala ambitioner.

Plats: Redbergsskolan. Grupper på tre olika nivåer.

Tid: må 25 – fr 29 juni 2018 kl. 10–15.

Sista dagen gör vi en utflykt och prövar att tala esperanto.

Avgift 100:–/dag = 500:– Pg 436 12-1

Arrangörer: Göteborgs Esperantoförening, Esperantolärarnas förbund ILEI och Studieförbundet Vuxenskolan.

Läs mer på Esperantoföreningens hemsida: www.esperanto-gbg.org

Mer info: Siv Burell 070-721 34 79

Från Piteå tidning 2016:

Älvsbylottornas esperantocirkel fick celebret besök

Ann-Louise Åkerlund från Helsingborg är vice ordförande i Svenska Esperantoförbundet, ordförande är Olof Pettersson i Stockholm. Ann-Louise, som i grunden är Piteåflicka, kom på semester till Norrbotten för att hälsa på släkt och vänner. Deltagarna i studiecirkeln uppskattade verkligen att hon offrade en hel dag på att besöka oss.

I cirkeln: Gunnel Nilsson, Carina Isaksson och Irene Johansson

Lottorna fick en hel del material av Ann-Louise, bland annat ett svensk-esperantiskt lexikon och ett läromaterial som heter Liza kaj Paŭlo. Där finns tecknade personer och under bilderna står vad de gör. Ett roligt sätt

att lära sig esperanto på, lite omväxling till glospluggandet. Deltagarna fick också många goda råd och tips av Ann-Louise. Sedan berättade hon att Karlskoga Folkhögskola under många år hade kurser i esperanto. Eldsjälen Lars Forsman ledde kurserna, men när han gick i pension var inte skolan intresserad längre.

Gunnel Nilsson

Cirkeln fortsätter med sina kurser. Gunnel skriver artiklar om esperanto och får in dem i flera tidningar. Grattis, Gunnel!

Tyvärr har den fjärde medlemmen, Bo Domander nyligen avlidit, så cirkeln har nu bara tre deltagare – men arbetar vidare för att sprida esperanto i våra nordligaste regioner.

Är den här cirkeln kanske Sveriges nordligaste esperantocirkel?

Vi i redaktionen för Ora Ĵurnalo skulle gärna vilja få berättelser om studiecirkelar i andra delar av Sverige.

Filozofiaj pensoj

Pensoj de biciklo:

– Degradita kiel florpoto!

Kaj pri rusto ankaŭ, neniu zorgas. Jen mi staras en malseka kaj malvarma vetero.

Krome la bicikla ĉeno longtempe ne estas ŝmirita. Eĉ la selo estas for.

Alie estis en malnovaj tempoj, kiam mi estis nova kaj brilis de kromo kaj ruĝa farbo.

Eĉ manbremson kaj postan reflektilon mi havis kaj fortaj kuroj pedalis min al grandaj aventuroj.

Vår svarta katt

Vår fina svarta katt
betraktar oss som gäster
här i vårt eget hus –
man ser på hennes gester.

Så välkomnande hon är var gång
vi återvänder hem igen,
så kelig är hon dagen lång
mot mig och favoriten Sven.

Hon jamar högt, vill komma ut
då öppnar vi förstås
men utelivet tar fort slut
hon ska ju vakta oss!

Mi ne pensas ke kato estas **ĝi**. Mi preferas **li** aŭ **ŝi**, se la kato estas familia membro.

Alicia estas "trovita" katino. Oni observis ŝin dum tri monatoj kiam ŝi serĉis manĝon apud la arbaroj de Härryda. Finfine oni sukcesis kapti ŝin kaj sendis ŝin al "kathotelo". Interrete ŝi estis vendita al virino en Lerum. La virino tamen malsaniĝis kaj ne plu povis zorgi pri la kato – do ni aĉetis ŝin.

Unue ŝi ne estis tre socia, sed de tempo al tempo ŝi pli kaj pli ŝatis kaj ŝatas homojn.

Nia nigra kato

Rigardas nin la nigra kat'
kiel gastoj en la dom'
tre fiera estas ŝia stat'
ŝi regas super ĉiu hom'.

Bonveniga estas ŝi
je nia reven' ĉifoje
karesema do al ni
prefere al Sven – tre ĝoje!

Kiam mjaŭas ŝi ĉe pord'
obeemaj estas ni
malfermas ĝin laŭ ord'
sed tuj al gard' revenas ŝi.

Katoj en la kulturoj

En la malnova Egiptio la kato estis sankta, kunligita kun Seth, la dio de la mallumo, Isis, la matrinodiino kaj la luna diino Bast. La greka-roma lun- kaj ĉasdiino Diana havis katon ĉe siaj piedoj. Same pri la roma libereca diino Libertas. Katoj estis la solaj bestoj, kiuj estis permesataj iri en la templan areon de Romo.

En Ĉinio la kato, kiu estas nokta besto, apartenas al Yin, la virina sfero.

Ĉi tie en la Nordio la fekundeca diino Freja iris en ĉareto tirita de du katoj. Kiam la kristanismo venis oni kondamnis tiun kredon. La kato fariĝis satana kaj reprezentis la

mallumon, malbonon, deziregon kaj pigrecon. Oni kredis ke la kato kuniris kun sorĉinistinoj – speciale se la kato estas nigra.

Ree en Egiptio

Je la venko de persoj super la egiptoj ĉe Pelusidus, la katoj havis grandan rolon. La persoj bone konis la egiptan honoregon de katoj kaj ĉiu persa soldato estis ordonita fiksi vivantan katon sur sia ŝildo. Do, la egiptaj soldatoj ne kuraĝis pafi siajn sagojn al la persoj, timante ke ili erare povus trafi la sanktajn bestojn. La rezulto de tiu milito estis ke Egiptio ne plu estis memstara, sed parto de la Persa regado, kaj poste provinco de la Romana Imperio.

La ŝpkato

skribita de Christin Granat, kiam ŝi havis 12 jarojn.

”Huŝ katino (kataĉo)! (For de tie ĉi!)”, diris la fiŝvendistino.

”Pli bone forkuri”, mi pensas, kaj subite mi troviĝas en la granda, novkonstruita ŝipo.

La reĝo Gustav II Adolf babilaĉis, ke la ŝipo nepre devas esti preta. Estas milito en Eŭropo.

Mi estas grimpinta sur la maston. La (mar)bordoj estas plenaj de homoj. Ĉiuj kuras tien kaj reen sube sur la ferdeko. Estas tute senorde (ĥaose).

”Bonŝance ke mi tamen eskapis la malafablan fiŝvendistinon”, mi pensas supre sur la masto.

Nun mi vidas altkreskan viron paŝantan en la direkto al la tripinta flago plej malantaŭe.

"Ĉiuj surŝipen! Malligu!" li kriegas super Stokholmon.

Mi ektimis tiel ke sur mi hirtigis la haroj tie kie mi estis sidanta. Tiam mi vidas ĉirkaŭ kvardek ŝipanojn alkurantajn.

"Aj, aj, kapitano Hansson!" unu el ili krias.

Subite venas puŝvento, kaj mi preskaŭ falas de la masto. Per ĉiuj fortoj mi min alkroĉas per la ungegoj, sed kapitano Hansson sukcesas stabiligi la ŝipon. Mi fartas malbone (sentas naŭzon) kaj sentas timon.

Nun ni estas sur vasta (libera) maro. Mi aŭdas ke la kapitano Hansson ordonas pri "Sveda signalvorto", kaj la kanonoj tondras kaj knalas.

Ŝajnas ke mi ne povas veni al la bordo. Certe mi devas fariĝi ŝipkato. Aĉa, malagrabra fiŝvendistino, mi ne volas iri al iu milito en Prusujo. Mi volas iri hejmen al Stokholmo, kie mi loĝas!

Nun venas nova puŝvento, kaj mi sidas ĉi tie sur la masto kaj alkroĉiĝas.

"Helpu, helpu! La tuta ŝipo renversiĝos, kaj kapitano Hansson jam falis en la akvon." Ĉiuj krias helpon.

Nun ĉio okazas rapide, kaj subite mi kuŝas en la akvo. Hu! Fi!

Sed ĉi tie venas tabulo flosanta. Mi devas provi grimpi sur ĝin.

Sed sur kio mi sidas? La tabulo havas orelojn, ĉapelon kaj buŝon. Mi vere ektimas.

Poste mi komprenas, ke estas ligna figuro, kiu malfiksiĝis de la ŝipo.

Estas bonŝanco por mi! Mi sidas sur la ligna figuro kaj flosas en la direkto al la bordo.

Ĉiuj krias kaj surtere kaj enakve, ke Vasa estas subakviĝanta. Kiam mi rigardas, preskaŭ tuta la granda ŝipo estas sub akvo.

La ligna figuro kolizias kun granda ŝtono ĉe la bordo. Mi saltas sur la teron kaj rapidegas hejmen al Stokholmo.

Tian aventuron mi spertis!

Miaŭ!

Siriaj popolfabeloj en la araba kaj la sveda

Mi demandas al mia amiko Wafa, 24-jara refuĝinto el Idlib, Sirio, ĉu li memoras iun fabelon de sia infanaĝo.

Li rakontas:

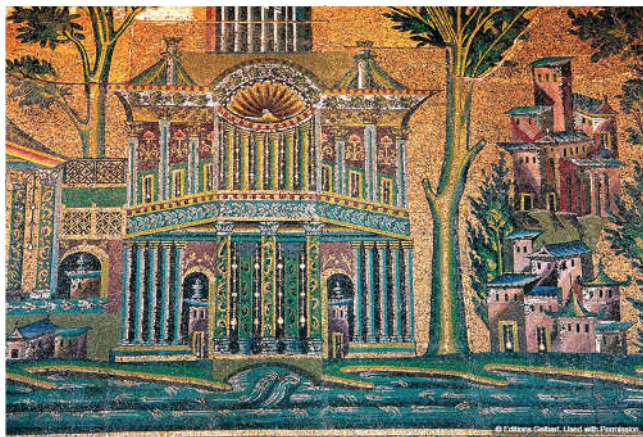
Estis ŝafino kiu havis tri ŝafidojn. Unu tagon ŝi devis foriri de la domo kaj ŝi admonis la ŝafidojn: "neniam enirigu fremdulon, ĉar povus esti la lupo. La ŝafidoj promesis tion, kaj la patrino foriris.

Post nelonge iu frapis al la pordo. "Kiu estas vi?" la ŝafidoj demandis. – " Mi ja estas via patrino", iu respondis. "Ne, via voĉo estas raŭka kaj ne similas al tiu de nia patrino" diris la ŝafidoj – kaj la lupo foriris.

La lupu trejnis uzi pli molan voĉon kaj post iu tempo ĝi denove frapis al la pordo. "Kiu vi estas?" demandis la ŝafidoj. Per mola voĉo la lupu diris: – " Mi ja estas via patrino". La ŝafidoj malfermis la pordon kaj ---- la lupu formangis la tri ŝafidojn.

Kiam la ŝafino revenis al sia domo ŝi trovis la pordon malfermita kaj la lupon dormanta kun

granda stomako. Ŝi tuj prenis tranĉilon kaj per ĝi malfermis la stomakon de la lupo – kaj la tri ŝafidoj elsaltis. Granda feliĉo! Fino!

Mi ne scias la daŭrigon, sed certe la vivo de la paro tre ŝanĝiĝis. Ĉu vi, leganto, scias?

Nek mi, nek Wafa scias kio okazis al la lupo. Ŝajne ĝi mortis. Ĉu vi scias?

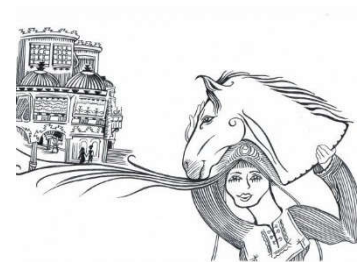
Multaj el la arabaj rakontoj estas nur buŝe transigitaj. Wafa diras ke li ne memoras

Multaj fabeloj en la mondo estas influitaj de la fabeloj de la fratoj Grimm el Germanio. La fabelo pri Ruĝa Kapulino ja similas al la fabelo de Wafa, almenaŭ pri la sorto de la lupo. Cindrulino ankaŭ estas tre konata en Sirio.

Jen alia Siria rakonto: Asfour kaj lia edzino Jaradeh estas tre malriĉaj. Asfour estas arbarlaboristo. Jaradeh volas alian vivon. Unu tagon, kiam ŝi iras al la akvo, ŝi ekvidas la reĝon kiu baniĝas. Subite la ringo de la reĝo falis en la akvon kaj nigra anaso englutis ĝin. La reĝo rimarkas nenion. Pli malfrue li vidas ke la ringo estas for. Li koleriĝas kaj malĝojiĝas. Li promesas kompenson al tiu, kiu povas diri kie troviĝas la ringo. Jaradeh admonas sian edzon iri al la reĝo kaj rakonti kie troviĝas la ringo. Asfour faras tion. Li diras ke ĝi estas en la nigra anaso kaj la reĝo retrovas sian ringon. Li pensas ke Asfour estas sorĉisto, kiu povas vidi la estontecon. Asfour ricevas novajn taskojn de la reĝo. Se Asfour sukcesos li ricevos plian monon, se ne – la reĝo punos Asfour.

ke li havus fabellibrojn kiam li estis knabo. Tamen troviĝas multaj fabeloj, ekz. pri "La Knabino kiu fariĝis hundo", "La magia kamelo", "La kapo de la ĉevalo" kaj aliaj. Mi klopodis trovi tiujn fabelojn interrete, sed ne sukcesis. Ilustraĵo de "La kapo de la ĉevalo" troviĝas en multaj paĝoj, sed kie estas la fabelo? Mi petas helpon de vi, ĉar Wafa ne rekonas tiun rakonton.

Sirio havas longan tradicion de buŝe transigitaj rakontoj, sed nun estas milito. Pluraj milionoj fuĝas for de la milito. Kio okazos al la rakontoj estontece? La sveda

organizo Kulturarv utan gränser (Kultura heredaĵo sen limoj) volas savi la rakontojn. En 2015, kiam venis tre multaj refuĝintoj, oni startis la projekton "Al-Hakawati – la rakontisto". Oni organizis prezentadojn multloke en Svedio kaj ĉiu spektanto ricevis libron kun 21 popolfabeloj kaj en la araba, kaj en la angla. Ĉu iu scias la nomon de la libro?

Fama kato, priskribita en Göteborgs-Posten la 18an de februaro 2018

Aĉetu librojn, sed ne karesu Aggie! estas la rubriko. (Mi prenas partojn de la artikolo.)

La plej fama librovendejo situas en Parizo, sur la maldekstra bordo de la rivero Seine. Sed ĉiu ne venas por aĉeti librojn. Kelkaj venas

por dormi, aliaj por ludi la pianon – kaj por viziti la malbon-humoran katon Aggie.

Se la sveda ĉefpersono Petson en la infanlibro "Petson kaj (la kato) Findus" havus librovendejon ĝi certe aspektus tiel ĥaosa. Oni malfacile trovas tion, kion oni serĉas, sed

certe aliajn interesajn aĵojn. Nekutimaj kaj ofte ne necesaj objektoj troviĝas ĉie, malgraŭ la manko de spaco. Ekz: skribmaŝino kun la teksto "skribu ion!" aŭ piano, kiun oni povas ludi – sed ne post la oka vespere. La fondinto de la dilatebla biblioteko estis Sylvia Beach, kiu en 1922 eldonis la epopean verkaron "Odiseo" de James Joyce, kiam neniu eldonejo kuraĝis fari tion.

Junaj vojaĝantaj verkistoj povas dormi en la butikoj

kontraŭ laboreto. Laŭdire 30 000 junaj verkistoj havis loĝejon unu aŭ pliajn noktojn. La plej dormema estaĵo en la butikoj ne estas la verkistoj, sed la kato, kiu nokte ĉesas musojn kaj tage volas dormi. Ne estas facile, ĉar ĉiu volas karesi ĝin. Tiam ĝi siblas.

Ankoraŭ la malnova ŝildo pendas super la pordo: "Ne estu negastema al fremduloj, ĉar ili povas esti maskovestitaj anĝeloj!" / Siv

Ingrid Näsholm: Katoj estas por mi gravaj

Mi havis la avantaĝon dum pli ol 20 jaroj esti sekretariino de la organizaĵo "Rondo Kato" Esperantista-katamikaro.

En esperanto ni dividis rakontojn pri travivaĵoj kun niaj katoj. Multekostaj kaj trovitaj surstrate ĉiam gravaj al la posedanto. Tre interese ekkoni la influon kion havis la katoj al la homoj. Nia tiama prezidantino Marjorie Bulton prave konstatis ke katoj bone komprenas ankaŭ katon de alia lando kaj ke katamantoj povas bone rilati al aliaj katamantoj. La sentemo kaj psiko de la katoj alogis multajn homojn, tamen ekzistas ankaŭ homoj kiuj ne komprenas kaj malamas aŭ eĉ

timas katojn. Aŭtoro iam skribis ke katamo estas kiel amo al muziko, kelkaj spertas kaj ĝuas, aliaj ne.

Homa personeco varias kaj same ĉe katoj. Katoj ekzistas en malsimilaj aspektoj kaj ankaŭ kun malsimilaj psikoj. Kelkaj rasoj estas pli ofte trankvilaj (persaj katoj) kaj babilemaj (Siam-katoj), tamen tio varias de individuo al individuo. Mi mem spertis ke jam inter la junaj katidoj de la sama familio estas malsimilecoj. Iu estas memfida, trankvila, alia speciale vigla kaj scivolema, iu alia pli timema. Kiel bredisto estas grave, ke ĝusta katido venu al ĝusta hejmo. Sole loĝanta, iom aĝa virino, ĉe kiu kato vivos nur endome, prefere havu trankvilan, ameman katon, ol la plej aventurema el la grupo.

La tre ludema vigla katido prefere estu en hejmo kun infanoj same volonte amike ludemaj.

Iu aventurema ido speciale scivolema kiel unua forlasas la neston kaj la sama unue

gustumas la manĝaĵon de la patrino. Kiel posedantino mi provis iom halti tro fruajn aventurojn sed kuraĝaj scivolemaj katidoj estas preskaŭ maleble teni nur en la nesto.

La katpatrino ankaŭ maltrankvilas kiam idoj frue forkuretas.

Kiam mi havis la unuan idaron da siberiaj katoj, vizitis min bredisto el Rusio. Mi plendis pro la plej timema katido kiu ĉiam la unua forkuris kiam iu nova aperis. La ruso respondis: "Tiu timema katido estas tiu kiu travivus se ili estus sovaĝaj." Do (ne bone kompreneblas la frazo) "tio pripensis min rilate al mia deziro havi naturan katrason".

Daŭre mi vivas kun miaj katoj kaj uzas nian lingvon. Tamen nuntempe "Rondo Kato"

havas problemojn ĉar malfacile trovi novajn estraranojn kaj monon.

La valoro de nia lingvo kaj niaj katoj tamen ĉiam restas.

Ingrid Näsholm, sibiriskatt@isrosen.se

PS: Sur la bildoj Tigris, mia domkatino, kaj ĉi-paĝe Csilla, mia siberia katino.

Printempo venas

El la Biblio, 1 korintanoj 13

Se mi parolus la lingvojn de homoj kaj anĝeloj, sed ne havus amon, mi fariĝus sonanta kupro aŭ tintanta cimbalo.

Kaj se mi posedus la profetpovon, kaj komprenus ĉiujn misterojn kaj ĉion; kaj se mi havus ĉian fidon, tiel ke mi povus formovi montojn, sed ne havus amon, mi estus nenio.

Kaj se mi disdonus mian tutan havon por nutri la malsatulojn, kaj se mi lasus mian korpon por forbrulo, sed ne havus amon, per tio mi neniom profitus.

Amo longe suferas, kaj bonfaras; amo ne envidas; amo ne fanfaronas, ne ŝveligas sin, ne kondutas nedece, ne celas por si mem, ne koleriĝas, ne pripensas malbonon, ne ĝojas pri maljusteco, sed kunĝojas kun vereco; ĉion

toleras, ĉion kredas, ĉion esperas, ĉion eltenas.

Amo neniam pereas; sed, ĉu estas profetadoj, ili neniigis; ĉu lingvoj, ili ĉesiĝos; ĉu estas scio, ĝi neniigis.

Ĉar ni scias laŭparte, kaj ni profetadas laŭparte; sed kiam venos perfektaĵo, tiam neniigos tio, kio estas laŭparta.

Kiam mi estis infano, kiel infano mi parolis, kiel infano mi sentis, kiel infano mi pensis; nun fariĝinte plenaĝulo, mi jam forigis la infanaĵojn.

Ĉar nun ni vidas per spegulo, malhele; sed tiam okulon ĉe okulo; nun mi konas laŭparte; sed tiam mi konas tiel same, kiel ankaŭ mi estas konita.

Restas do nun fido, espero, amo, tiuj tri; kaj la plej granda el ili estas **amo**.

Konataj personoj de Svedio

Adolf Nordenskiöld naskiĝis la 18:an novembro 1832 en Helsingfors, Finnlando. Lia gepatroj estis svedaj kaj inter la prapatroj estis eminentaj komercistoj kaj sciencistoj. Li mem studis en la gimnazio en Borgå kaj Johan Ludvig Runeberg mem estis lia instruisto kaj li trapasis la abituriantan ekzamenon kiam li havis 17 jarojn. Oni diris ke li estis tre maldiligenta dum la tuta junaĝo kaj ricevis la studateston "pli malgrande kontentiga" en ĉiuj temoj. En la rondo de kameradoj li estis la granda kondukanto. Post kiam li esprimis tro okcidentafablajn opiniojn li devis forlasi Finnlandon por ĉiam.

Li revis ke estus li kiu trovus novajn itinerojn inter la nordaj kontinentoj.

Oscar Dickson, komercisto en Gotenburgo pagis por la aventuro de la vojaĝo survoje al Siberio sur la arkta marŝipo "Pröven". Tio okazis en julio 1875.

Ĉe insularo "Novaja Zemlja" kiu situas apud la elfluo de rivero Jenisej, Nordenskiöld forlasis la ŝipon "Pröven" kun kelkaj viroj por supreniri sur la rivero al Siberio en malgranda ŝipo. Ili trovis dezertan kaj glaciigitajn regionojn, dezertajn herbejojn kaj fekundan humon.

Li trovis la marvojon al Siberio.

La dua vojaĝo komenciĝis la 22/6 1878; tiam la princo Oscar II financis la ekspedicion. Tra Tromsö ili foriris per la ŝipo Vega kaj atingis la nordan kontinenton, la terpinton "Kap

Tjeluskin", kiun oni salutis kaj flagumis. La glaciegoj estis nun tro grandaj kaj la sekvanta ŝipo "Lena" interrompis sian vojaĝon, sed "Vega" daŭrigis tra la glaciegoj. Nur la 3:an de septembro 1879 Nordenskiöld povis telegrafi al la princo Oscar, *"ekspedicio feliĉe alvenis al Yokohama en Japanio kaj la tuta ŝipanaro transvivis"*.

La Nordorienta pasejo estis eltrovita.

La 24:an de aprilo 1880 kiam la horloĝo montris dek kaj duono, la

ekspedicio alvenis al la haveno de Stockholm. Feliĉaj homoj en aliaj ŝipoj, kiuj sekvis la reiron, ĝojiĝis. El la reĝa palaco dekkvin kanonpafoj tondris por honori la virojn, kiuj estis survoje al siaj hejmoj. Grandaj piroteknikaĵoj ankaŭ ekpafiĝis.

El ĵurnalo Göteborgs-Posten:

Intensiginta maltrankvilo en la juda kongregacio

La situacio kaj intensigas nian maltrankvilon kaj devigas nin konsideri, kiujn procedojn ni devas uzi por la sekureco, diras la prezidanto de la juda kongregacio de Gotenburgo.

Troviĝas personoj, kiuj ne toleras aliajn opiniojn kaj kredojn ol siajn proprajn. Tial la juda kongregacio de tempo al tempo bezonas protekton de la polico. Ekz. kiam oni celebris

La sameoj havas lingvajn kursojn por apogi la diversajn sameajn dialektojn. La sudsamea dialekto estas survoje malaperi, la nordsamea estas pli forta.

Jom Kippur, la pekliberigan solenon, (dek tagojn post la Novjara tago, tre grava soleno por judoj) – tiam naziisma organizo marŝis preter la juda sinagogo kaj kaŭzis maltrankvilon.

La jida lingvo havas specialan staton en Svedio, same kiel la samea, romea kaj la finna lingvoj kaj meänkieli, lingvo parolata en Tornedalen. Ili estas minoritataj lingvoj, kiuj bezonas protekton. Ankaŭ la surda/gesta lingvo – kaj ESPERANTO povus esti traktataj kiel minoritataj lingvoj, sed ne.

Ankaŭ la jida kongregacio instruas la jidan al judoj (kaj aliaj) kiuj ne regas la lingvon.

Kun lingvo estas ligita kulturo. Se lingvo malaperas ankaŭ kulturo malaperas.

Ankaŭ por L.L. Zamenhof la vivo kiel judo havis malavantaĝojn. Li cerbumis kiel oni povus solvi la aferon pri la disvastigita malamo al judoj. Unue li estis sionisto kaj propagandis pri propra ŝtato en Palestino, sed poste li pensis ke estus pli bone krei novan landon por judoj en Usono. Hilelismo estus la solvo, li pensis. Malsupre vi havas liajn pensojn pri "Hilelismo".

El "La Zamenhofstrato"

libro de Roman Dobrzynski, Kaunas 2003.

Verkita surbaze de interparoloj kun d-ro L.C. Zaleski-Zamenhof, nepo de L.L. Zamenhof.

El paĝoj 195–196:

"La solvo de la juda demando estis laŭ li la religio, kiu ne estis adoptita al la moderna vivo".

Nek asimilado nek cionismo kondukis al la solvo de la juda problemo.

Ne – Hilelismo! Hilel estis saĝa homo el Babilono. Li estis iomete pli aĝa ol Jesuo kaj vivis 10 jarojn post li. Li estis tolerema, li faris provojn konformigi la religion al la spirito de la epoko.

Ne Dio estis centro de lia pensado, sed homo.

Inspirita de tiuj ideoj Z. formalis jene la principojn de hilelismo:

- Kredi la plej altan estaĵon je Dio, obei sole la voĉon de sia konscienco.

- Ami la proksimulon kiel sin mem.
- Fari al li kiel oni volas, ke estas farate al si mem.
- Ne fari agon, pri kiu oni povas supozi – laŭ la voĉo de sia koro – ke ĝi estas ne laŭ Dia volo.

La dia puno pro Babelturo efektive trafis la judojn. Vivante en diasporo ili devas paroli multajn lingvojn.

Eĉ antaŭ 2000 jaroj en Palestino ili ne plu parolis sian biblian lingvon, sed la aramean. Poste ili konservadis la mortintan hebrean por religiaj celoj, sed ankaŭ utiligis ĝin kiel ingrediencon en lingvoj proprigataj al si.

Tiamaniere formiĝis du plej gravaj lingvogrupoj nome la ladina, bazita ĉefe sur la hispana, kaj la jida, kies bazo estis sudgermanaj dialektoj. La jida lingvo de la judoj forpelitaj el la okcidenta Eŭropo kaj disloĝintaj sur vastegaj terenoj de Pollando kaj Litovio, baldaŭ dialektiĝis tiagrade, ke iliaj uzantoj el ekstremaj partoj de Respubliko de Ambaŭ Popoloj tute ne povis interkompreniĝi. Judoj, vivantaj en la Proksima Oriento parolis la araban kaj tiuj en Afriko, Malproksima Oriento kaj Hindio alproprigis al si lokajn lingvojn.

Do, la judoj kiel tuto ne havis komunan lingvon. Krome, se oni konsideris la mankon de komuna teritorio, oni povis facile pridubi la ekziston de hebrea popolo.

Zamenhof kredis, ke nur surbaze de hilelismo kreiĝos – kiel li diris – ”normala hebrea popolo”.

Sed li ne proponis konkretan teritorion por ĝi, nur aludis pri Usono, tamen ekskludis Palestinon.

Koncerne komunan lingvon li ne aprobis, kiel dirite, la hebrean, nek la jidan.

– Ĉu li proponis Esperanton?

– Ankaŭ ne, kvankam li pledis por arta lingvo, verŝajne li pensis pri iu nova.

Kial ne pri Esperanto?

Li timis esti akuzita ”ke tuta plano de hilelismo estas elpensita por kunhelpi al la disvastigado de amata de ni lingvo.”.....

Decidis la ĉefimperativo de nia vivo: ”Unuigi la homaron en unu fratan familion”.

La revo pri la unuiĝo de la homaro, kiel la ĉefa ideo de Z. , estas trovebla en lia fama letero al Alfred Michaux. Ĝuste en ĝi la Avo skribis pri la batalo, kiu okazis en lia koro inter la ”patrioto” kaj la ”homo”, kaj pri hilelismo, en kiu la ”batalantoj” atingis repaciĝon.

Tamen venkis la ”homo”, temis ja pri nova versio de hilelismo.

L.L. Zamenhof,
la Avo.

L.C. Zaleski-Zamenhof,
la nepo.

La libro de Roman
Dobrzynski

bazita sur intervjuo kun ”la nepo”, pri li mem kaj pri la Avo.

El "Fundamento Krestomatio" de la lingvo
ESPERANTO de D-ro L.L. Zamenhof

Ekzercoj: § 5

La birdoj flugas. – La
kanto de birdoj estas
agrabla. – Donu al la
birdoj akvon, ĉar ili volas
trinki. – La knabo
forpelas la birdojn. Ni
vidas per la okuloj kaj

aŭdas per la oreloj. – Bonaj infanoj lernas
diligente. – Aleksandro ne volas lerni, kaj tial
mi batas Aleksandron.* – De la patro mi
ricevis libron kaj de la frato mi ricevis
plumon. – Mi venas de la avo, kaj mi iras nun
al la onklo. – Mi legas libron. – La patro ne
legas libron, sed li skribas leteron.

* Ankaŭ la suno havas siajn makulojn.

Folke Wedlin

TURE SVENTON I WARSZAWA

efter

Åke Holmbergs berömda böcker

Fortsättning från föregående nummer

10

Vaktmästare Sventon vandrade ut från skolan
försjunken i djupa tankar. Det var tydligt, att
Vesslan lyckats få tag i unge Ludvig
Zamenhofs språk. Till sin hjälp hade han haft
Ludvigs klassföreståndare, lektor
Beautrompe. Uppenbarligen var språket
mycket värdefullt. Vad tänkte de båda
kumpanerna använda det till? "Fast det är för
tidigt att yttra sig om den saken ännu", sade

Sventon till sig själv, där han gick tillbaka
genom staden i riktning mot den
zamenhofska våningen. Hans spaningar hade
ju bara börjat. Efter en kort stund var han
tillbaka vid det kinesiska tidningstemplet.
Man höll just på att byta ut löpsedlarna.
EXTRA! stod det på dem allihop. Något viktigt
hade tydligen inträffat.

Nord-Polens Nyheter skrek ut: "Regeringen
slösar miljardbelopp på HEMLIGT SPRÅK".

Syd-Polens Senaste Nytt avslöjade:
"Oppositionen vägrar diskutera fantastiskt
NYTT SPRÅK", medan Polska Posten på sin
löpsedel påstod: "Alla ska tvingas lära sig
KONSTGJORT SPRÅK".

Sventon läste rubrikerna gång på gång, så
gick han fram till försäljningsluckan och köpte
alla tre tidningarna. På en parkbänk under
några präktiga gamla lindar, som nu var
nästan helt avlödade, satte han sig och läste.

Det hela var fullkomligt klart. Ett utländskt
konsortium, stod det, hade erbjudit
regeringen att för en oerhörd penningssumma
köpa ett språk som inte tillhörde något folk
utan var skapat för att vara ett brospråk
mellan nationerna. Ärendet låg nu på
ecklesiastikdepartementets bord, meddelade
alla tre tidningarna, på vars ledarsidor man
för övrigt hade vitt skilda åsikter om detta
oerhörda projekt.

Sventon kände sig liten där han satt under de
avlödade lindarna. Skulle han, T. Sventon,
praktiserande privatdetektiv från Stockholm,
kunna reda upp detta brott på internationell
nivå? Å andra sidan: skulle han svika det
förtroende som den glasögonprydda unge
gymnasisten hade skänkt honom – ynglingen
vars skapelse det nya språket var? Så lumpen
kunde väl han, Ture Sventon från Sverige,
inte vara? Men skulle han kunna klara ut
fallet på egen hand?

Han reste sig upp och vandrade tungsint
grubblande iväg utmed lindallén. Han kom
fram till floden – vad var det nu den hette? –
och blickade tankfullt ut på de glittrande små
vågorna.

Plötsligt hörde han en röst intill sig: "Herr
Sventon – är det inte herr Sventon?" Han
ryckte till, vände sig om och såg en man intill
sig, en lång man med förnämt, orientaliskt
utseende och en röd fez på huvudet. "Herr
Omar!" sade han, "herr Omar! Tänk att träffa
herr Omar här! Hur står det till, herr Omar?"

Det var länge sedan!" Den orientaliske man-
nen bugade sig djupt och sade: "Det är mig
en stor glädje att återse min ärade vän från
Sverige!"

11

"Minns herr Sventon när vi först träffades?"
Herr Omars ögon var mörka och outgrundliga
som den arabiska natten, där han långsamt
flanerade bredvid sin svenske vän. De följde
promenadvägen utefter floden, solen lyste,
och det kändes inte alls vintrigt, trots att man
befann sig i början av december.

Ja, Sventon mindes. "Herr Omar sålde min
flygande matta till mig. Herr Omar kom upp
till mig där på kontoret, som jag precis hade
öppnat, och erbjöd mig sin ena matta."

"Och herr Sventon har kvar sin matta?"
undrade herr Omar.

"Självklart, herr Omar! Faktum är att jag tog
mattan hit till Warszawa – kom hit för bara
ett par dagar sedan – håller på med ett
knivigt fall: ett språk som har försvunnit."

Herr Omar nickade begrundande.

"Och själv?" ville Sventon veta.

"Jag har äran att befinna mig här i
konungariket Polens vackra huvudstad
tillsammans med en min släkting, min brylling
Ahmed."

"Brylling, herr Omar?"

"Ja. Ni har så praktiska ord i herr Sventons
språk: brylling, syssling... Inget annat språk
har så praktiska ord – inget."

"Å, jag vet inte det just. Men är herr Omar
och Ahmed här i Warszawa på semester?"

"Min semester, som herr Sventon vet,
tillbringar jag alltid i oasen Kaf i Arabiska
Öknen. Här är jag i ett helt annat ärende."

"Jag förstår." Sventon undrade för sig själv
om han nu skulle våga fråga vad det var för

ärende, eller om herr Omar skulle uppfatta detta som nyfiket och påträngande. Han ville inte på villkors vis verka påträngande; herr Omar själv var alltid så försynt och vänlig.

”Känner herr Sventon till dervischer?”

”Jag är inte helt säker, får jag erkänna”, svarade Sventon.

”Dervischer dansar, herr Sventon. Dervischer dansar, och i sin dans förenar de himmel och jord. Min brylling Ahmed har äran att vara dervisch.”

”Jag förstår”, sade Sventon igen och ansträngde sig till det yttersta att begripa vad hans vän Omar talade om. Omar vidtog:

”Herr Sventon vet ju, att Polen är dansens land –?”

”Dansens land, herr Omar?”

”Ja, dansens land: polska, polonäs – dansernas hemland är Polen. Här i Polen, här i Warszawa, börjar om tvenne sinom trenne dagar en vad man kallar dansfestival. Min brylling Ahmed skall då uppvisa dervischdans, och jag skall efter ringa förmåga vara honom behjälplig.” Herr Omar bugade sig återigen.

Efter en kort tystnad frågade han: ”Och herr Sventons språk – det som så olyckligt tycks ha försvunnit –?”

Man hade under sin vandring kommit fram till Slottsplatsen, där Sventon och ungdomarna landade med mattan häromkvällen. Sventon stod tyst en kort stund. Det var en intensiv tystnad där mitt i trafikbruset. Under denna intensiva tystnad, som varade bara några ögonblick, formades i Ture Sventons hjärna en idé. Ja, inte bara en idé utan två; den andra av dessa idéer skulle han ta till, om den första misslyckades.

”Herr Omar”, sade han raskt, ”har herr Omar lust att följa med mig till mina uppdragsgivare? Jag bor hos dem inte långt

härifrån. Vi behöver planera för dagarna framöver!”

12

Några dagar senare samlades en liten illuster skara i Warszawas rådhus. Man hade valt ett mindre rum, ett litet diskret utrymme upptill i huset, för detta ovanliga möte. Borgmästaren själv hade enträget förklarat sig vara villig att vara med men fått besked om att man på högre ort önskade ha en mycket diskret profil på evenemanget. Det var nämligen så, att storfurst Paul, kejsarens yngste son, hade ett viktigt uppdrag att utföra i Warszawa; det gällde ett nytt språk, som skulle kunna vara av största nytta för hela kejsardömet med dess många folkgrupper.

Den lilla skaran som samlades i det lilla diskreta utrymmet på rådhusets övervåning var faktiskt större än man hade kunnat förmoda. Där var naturligtvis storfursten själv, en ung man som man skulle ha gissat var en svensk sistaårsgymnasist, om man inte visste bättre, och där var naturligtvis hans adjutant, som av någon anledning såg väldigt road ut – för övrigt en person med ytterst sympatisk framtoning, i samma ålder som storfursten själv. Storfursten hade också tagit med sig sin personliga uppvaktning som bestod av en ung förnäm dam, grevinnan Stefanie, och dennas två bröder, greve Louis och unge greve Felix. Dessutom deltog ytterligare en person, som vem som helst på hans tränbesatta uniform kunde se var kejsarlig hovmarskalk. Marskalken hade anmärkningsvärt skarp profil – han såg faktiskt ut som en hök, om man kan tänka sig en hök i hovmarskalksuniform. Och som om det nu inte räckte, var även en exotisk besökare på plats. Hovmarskalken presenterade denne som khanen av Bokhara. Det var en lång man med orientaliskt utseende, klädd i guldstickad, mångfärgad sidendräkt; han hade ögon som var mörka och outgrundliga som den arabiska natten. I

sanning en lysande samling människor där på övervåningen i Warszawas rådhus!

Hovmarskalken sade nu lågt, halvt vänd till de övriga: "Alla beredda?" Hans ord lät som dämpade pistolskott. Hela den illustra församlingen mumlade "ja". "Har herr Omar sin pitol (han sade pitol) laddad och klar?" Khanen nickade allvarligt och sade i samma låga tonläge: "Jag har äran att ha min ringa pistol klar för användning." – "Och Ers Höghet?" Både storfursten och hans adjutant svarade ett tryggt "ja", varpå hovmarskalken helt kort rynkade ögonbrynen. Men här var ingen tid att fundera.

"När nu Vesslan dyker upp, så kommer han att vara beväpnad! Han kommer givetvis att vilja ha betalt i kontanter direkt, och Ers Höghets adjutant har kontanter med, utgår jag ifrån?" Adjutanten nickade lugnt. "Fast självklart får han inga", fortsatte hovmarskalken. "Polisen är underrättad och kommer att storma in här, så snart Vesslan är på plats. Han har troligtvis sin medbrottsling med sig, lektor Beautrompe. De blir båda..."

Hovmarskalken avbröt sig, för dörren öppnades plötsligt. Ett huvud tittade in, en

mörkhårig dams med en frisyr som kunde ha varit utförd av den franska kejsarinnan Eugénies hovfrisör, om så hade varit. Det var dock inte den franska kejsarinnan själv utan fru Tilsit, damen i rådhusets reception. "Allt klart?" viskade hon. "Förlåt mig" – hon nickade åt alla – "ville bara kontrollera!" Så nickade hon igen, stängde dörren och försvann.

Greve Louis sade helt bestört: "Men det var ju portvakterskan hemma! Vad gör hon här?!"

"Portvakterskan?" kom det som ett pistolskott från hovmarskalken. "Vaktar hon flera portar?!" Han rusade plötsligt till ett av salens fönster och tittade ner på gatan. Där såg han två personer precis kasta sig in i en väntande droska. Han hann uppfatta en liten lömsk ryggtavla och ett par mörka välpressade byxor. "Vesslan!" ropade han. "Hon måste ha förrått oss!", varpå de grevliga barnen utbrast: "Men det var ju fröken Craz, hon som vaktar porten hos oss! Arbetar hon för Vesslan?!"

Läs den spännande upplösningen i nästa nummer!

Ora Ĵurnalo estas eldonata de Ora Klubo, subtena klubo de la esperantolibrejo en Stannum, Östadvägen 68, Lerum. La eldonfrekvenco estas neregula, sed proksimume unu numero ĉiun monaton.

Redaktantoj: Siv Burell, 070-721 34 79, siv.burell@gmail.com kaj Ingegerd Granat, 073-502 53 32, ingeagerd.granat@telia.com. Fina paĝaranĝo: Andreas Nordström, arendsian@hotmail.com.

Kontaktu iun el la redaktantoj kiam vi volas viziti la bibliotekon, ili malfermos al vi!

